

@Tarikheman3

کد پاور: ۱/۷

پاورپوینت متن و تصویر درس ۷

تاریخ ۱

پایه: دهم علوم انسانی

تهیه و تنظیم از: احمد اسدی اقدم – مرند (آذربایجان شرقی)

موضوع درس ۷

مطالعه و کاوش

در گذشته های دور

هدف کلی از این درس :

در این درس، با مطالعه پیشینه تحقیقات علمی و منابع پژوهش تاریخ ایران دوره باستان، انتظار می رود **گونه های مختلف منابع پژوهش در تاریخ ایران باستان را شناسایی و دسته بندی کنید و اهمیت و اعتبار هر دسته را بسنجید.**

پیشینه پژوهش در

تاریخ ایران باستان

پیشینه پژوهش در تاریخ ایران باستان

پژوهش در تاریخ ایران باستان به چند صورت است ؟

آگاهی تاریخی
متکی به پژوهش و کاوش های جدید

آگاهی تاریخی آمیخته با افسانه

آگاهی تاریخی

آمیخته با افسانه

آگاهی تاریخی آمیخته با افسانه

ایرانیان تا دو قرن پیش و قبل از رمزگشایی و خوانده شدن خط میخی و آغاز کاوش های باستان شناسی ، آگاهی و درک محدودی از تاریخ و تمدن باستانی خود داشتند.

تا آن زمان مورخان ایرانی بر پایه ترجمه خدای نامه های متعلق به دوران ساسانی و نیز داستان های شاهنامه فردوسی، تاریخ ایران در عهد باستان را می نوشتند.

تقسیم بندی تاریخ عصر باستان به چهار دوره توسط مورخان آن زمان

۱

پیشدادیان

۲

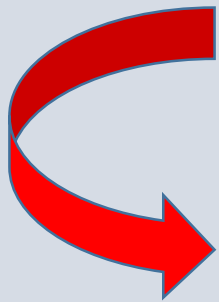
کیانیان

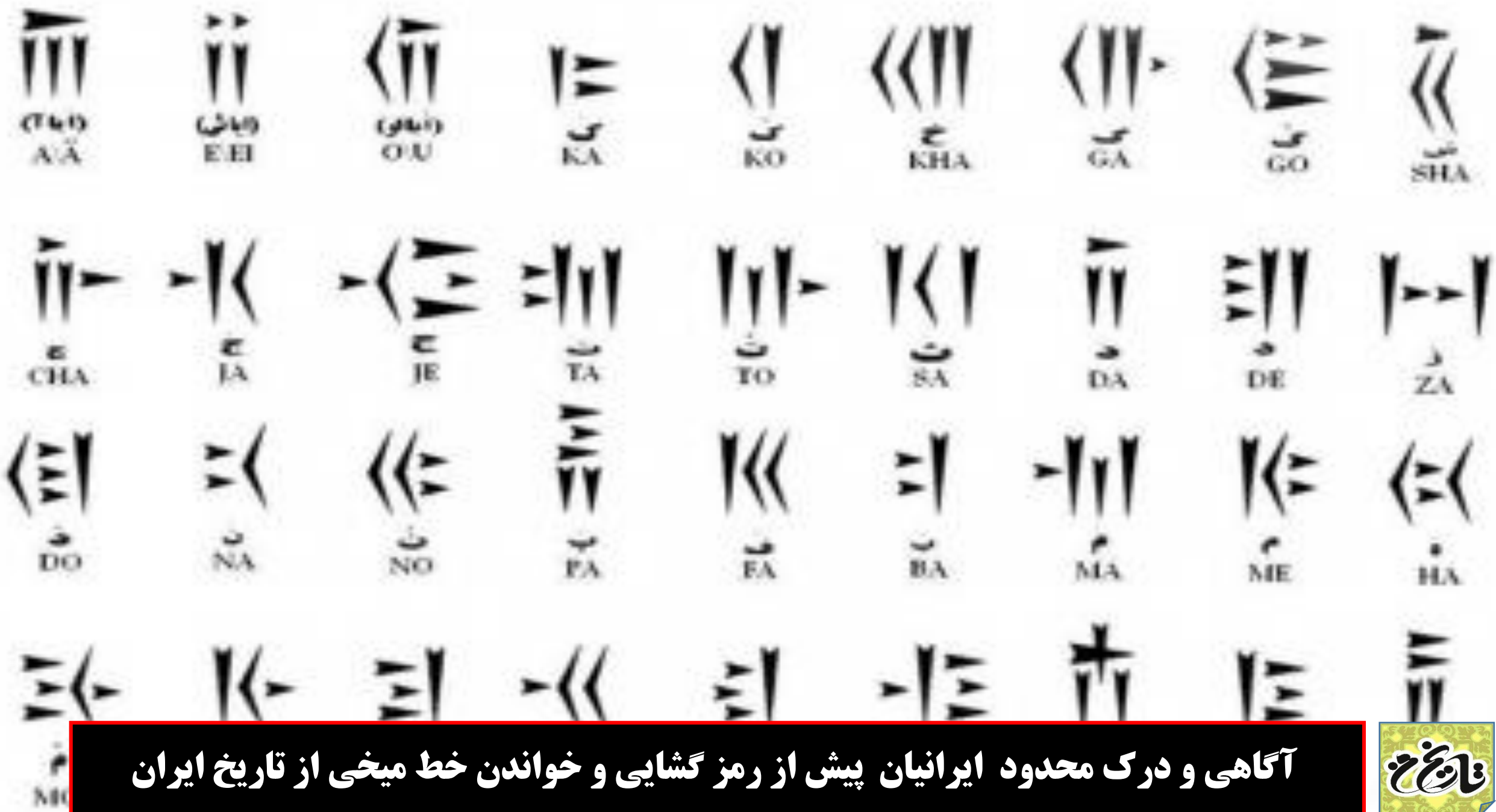
۳

اشکانیان

۴

ساسانیان

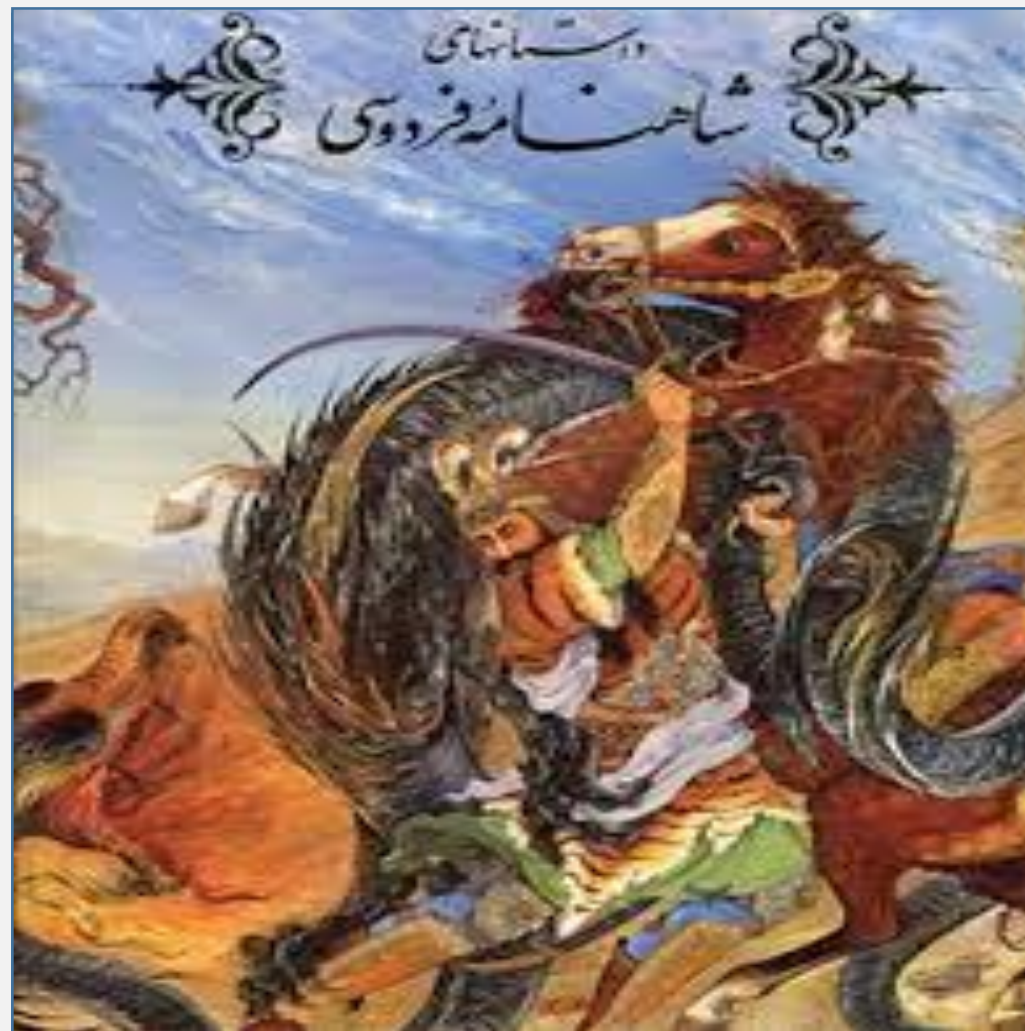

آگاهی و درک محدود ایرانیان پیش از رمز گشایی و خواندن خط میخی از تاریخ ایران

خداکی نامه

ترجمه‌ی خدای نامه‌های متعلق به دوران ساسانی و داستان‌های شاهنامه‌ی فردوسی / منابع مورخان برای نوشتن تاریخ

بسی رنج بروم در این سال کی
بمغم زندہ کروم بدین پار کی

آگاهی تاریخی آمیخته با افسانه

نوشته های خدای نامه و شاهنامه فردوسی

افسانه

واقعیت

این مورخان، تاریخ عصر باستان را به چهار دوره تقسیم می کردند

تاریخ و افسانه

دوره افسانه ای (اساطیر) تاریخ ایران

امروزه دوران سلسله های پیشدادیان و کیانیان به عنوان دوره افسانه ای (اساطیر) تاریخ ایران شناخته می شود

کیانیان

دوره افسانه ای
(اساطیر) تاریخ ایران

پیشدادیان

کیقباد نخستین پادشاه کیانیان

سر آغاز تاریخ در شاهنامه و به تصویر کشیدن سلسله پیشدادیان

تهمورث در پیشگاه دیو آموزگار

تاریخ و افسانه

تاریخ بسیاری از اقوام و جوامع کهن، از جمله تاریخ ایران زمین، با افسانه و اسطوره آغاز می شود.

واژه هایی مانند افسانه، قصه، داستان و اسطوره، گرچه هر یک معنای خاص و ریشه لغوی خود را دارند، اما تقریباً همگی به معنای داستان یا سرگذشت خیالی و غیر واقعی به کار می روند.

▪ **در باره غیر واقعی بودن یا نبودن افسانه ها ، اتفاق نظر ندارند.**

▪ **بیشتر آنان بر این عقیده هستند که افسانه ها بر اساس واقعیت های تاریخی ساخته شده اند ، اما با گذشت زمان تغییر کرده و به شکل افسانه و اسطوره در آمده اند.**

نظر اسطوره شناسان، مورخان و دیگر محققان درباره محتوای افسانه ها

افسانه يا واقعيت ؟

افسانه يا واقعيت ؟

درک و شناختی از تاریخ ایران باستان توسط عموم مورخان تا دوپست سال پیش

○ در میان سلسله های حکومتی ایران باستان، تنها از **تاریخ ساسانیان** اطلاعاتی داشتند.

○ سلسله و شاهان **اشکانی** را تا حدودی می شناختند.

○ اما چندان شناختی از سلسله های **ایلام ، ماد و هخامنشیان** نداشتند.

○ پادشاهان بزرگی چون **کوروش و داریوش هخامنشی** را به درستی نمی شناختند.

○ **پارسه یا پرسه پلیس ، پایتخت هخامنشیان را به جمشید ، پادشاه افسانه ای ایران ، نسبت می دادند و این مکان تاریخی را تخت جمشید می نامیدند.**

○ آنان همچنین **پاسارگاد ، پایتخت کوروش را به حضرت سلیمان پیامبر** منسوب می کردند و آرامگاه بنیان گذار سلسله هخامنشی را **قبر مادر حضرت سلیمان** می شمردند.

سرگذشتت، قصه، داستان، سرگذشتت
و حکایت گذشتگان، افسوس، سحر

افسانه

پارسه یا پرسه پلیس، پایتخت هخامنشیان

پادشاهی جمشید و شخصیت او در اساطیر ایران

جمشید ، پادشاه پیشدادیان

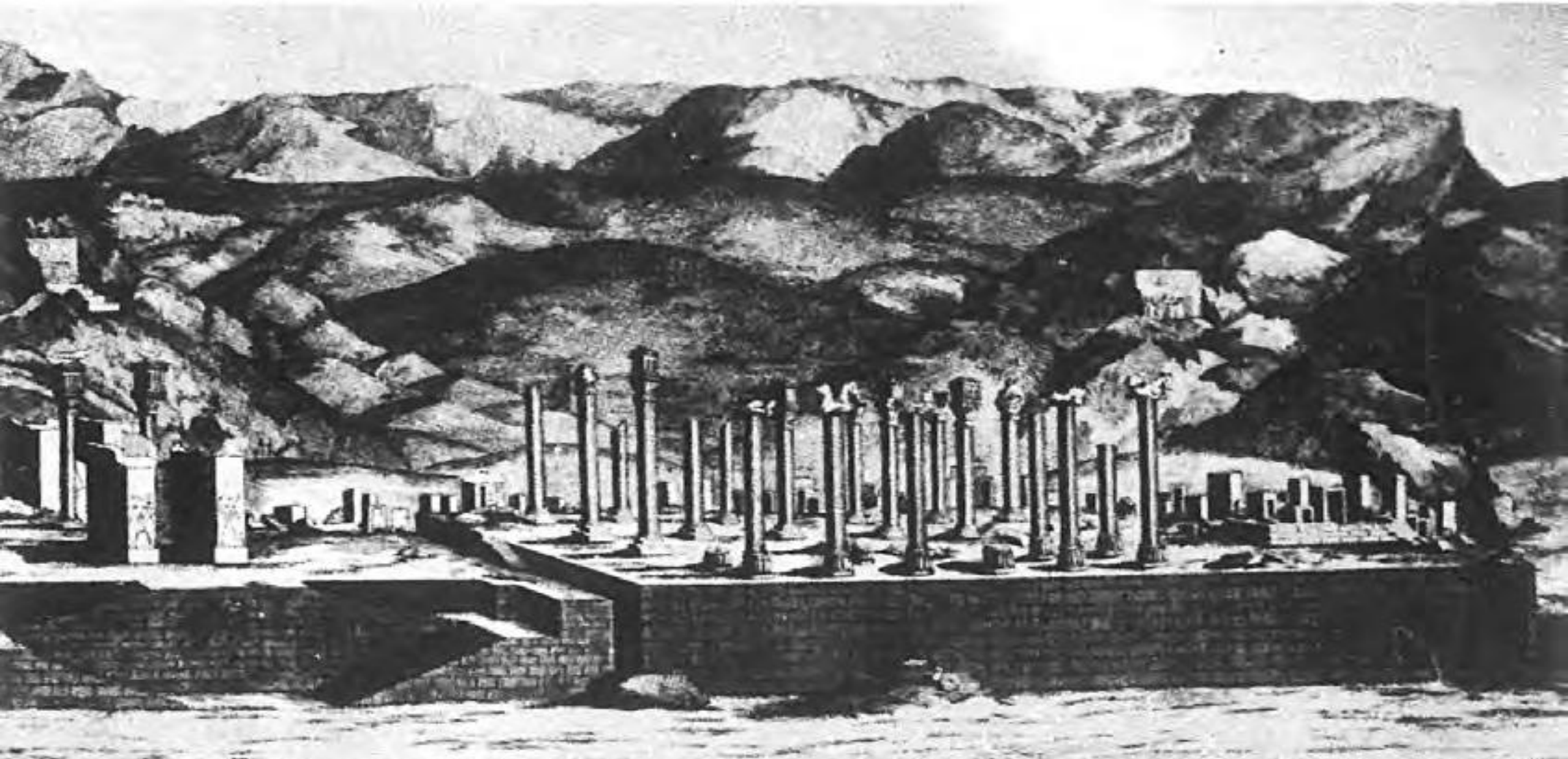
انتساب پاسارگاد به حضرت سلیمان و قبر مادر ایشان

بازسازی پاسارگاد

نقاشی بقایای تخت جمشید در سفرنامه شاردن (جهانگرد فرانسوی)

آگاهی تاریخی

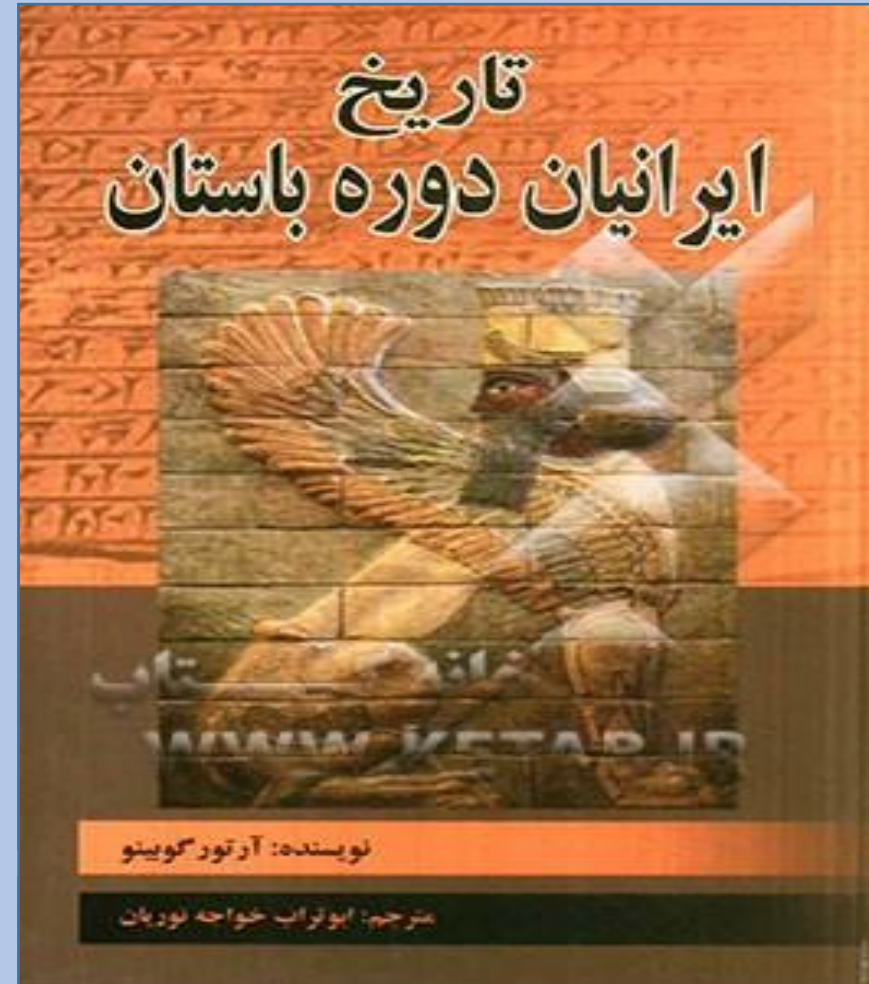
متکی به پژوهش و کاوش های جدید

آگاهی تاریخی متکی به پژوهش و کاوش های جدید

در دو قرن گذشته توجه و علاقه به تاریخ ایران در عهد باستان به طور چشمگیری افزایش یافت و شمار زیادی از باستان شناسان و مورخان ایرانی و غیر ایرانی ، تحقیقات گسترده ای را درباره تاریخ ایران در دوره باستان آغاز کردند.

آگاهی تاریخی متکی به پژوهش و کاوش های جدید

عواملی که باعث گسترش شناخت تاریخ ایران باستان در دو قرن گذشته شد :

افزایش توجه و علاقه به شناخت تاریخ ایران در عهد باستان

تحقیقات گسترده باستان شناسان و مورخان ایرانی و غیر ایرانی درباره تاریخ ایران باستان

خوانده شدن خط های باستانی

کاوش های باستان شناسی جدید

ترجمه کتیبه یستون

پیشینه تحقیقات جدید درباره

تاریخ ایران باستان

چگونگی گسترش تحقیقات جدید در باره تاریخ ایران باستان در دوره صفویه

▪ تمایل و علاقه اروپاییان برای مسافرت به کشور ما و شناخت تاریخ و فرهنگ آن

▪ افزایش آگاهی نویسندگان و محققان اروپایی درباره سلسله ها و شاهان ایران در دوره باستان به واسطه نوشته های هرودت و سایر مورخان یونانی و رومی عهد باستان

▪ سفر جهانگردان اروپایی به ایران در دوران صفویه

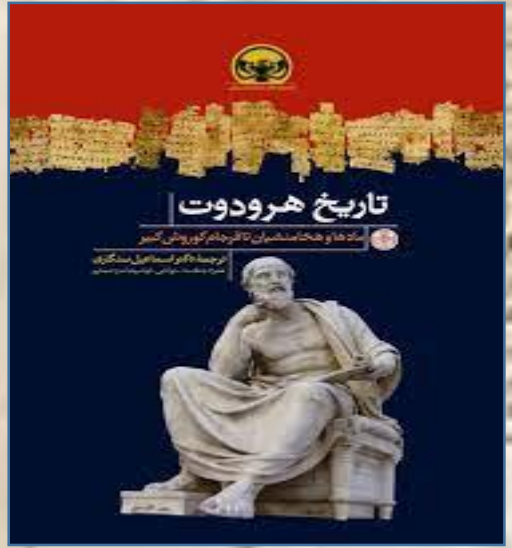
▪ کنجکاوی جهانگردان در جست و جوی بناها و آثار تاریخی دوره هخامنشی، تهیه گزارش و تصویر از آثار مذکور

افزایش تمایل و علاقه اروپائیان برای مسافرت به ایران در دوره صفویه

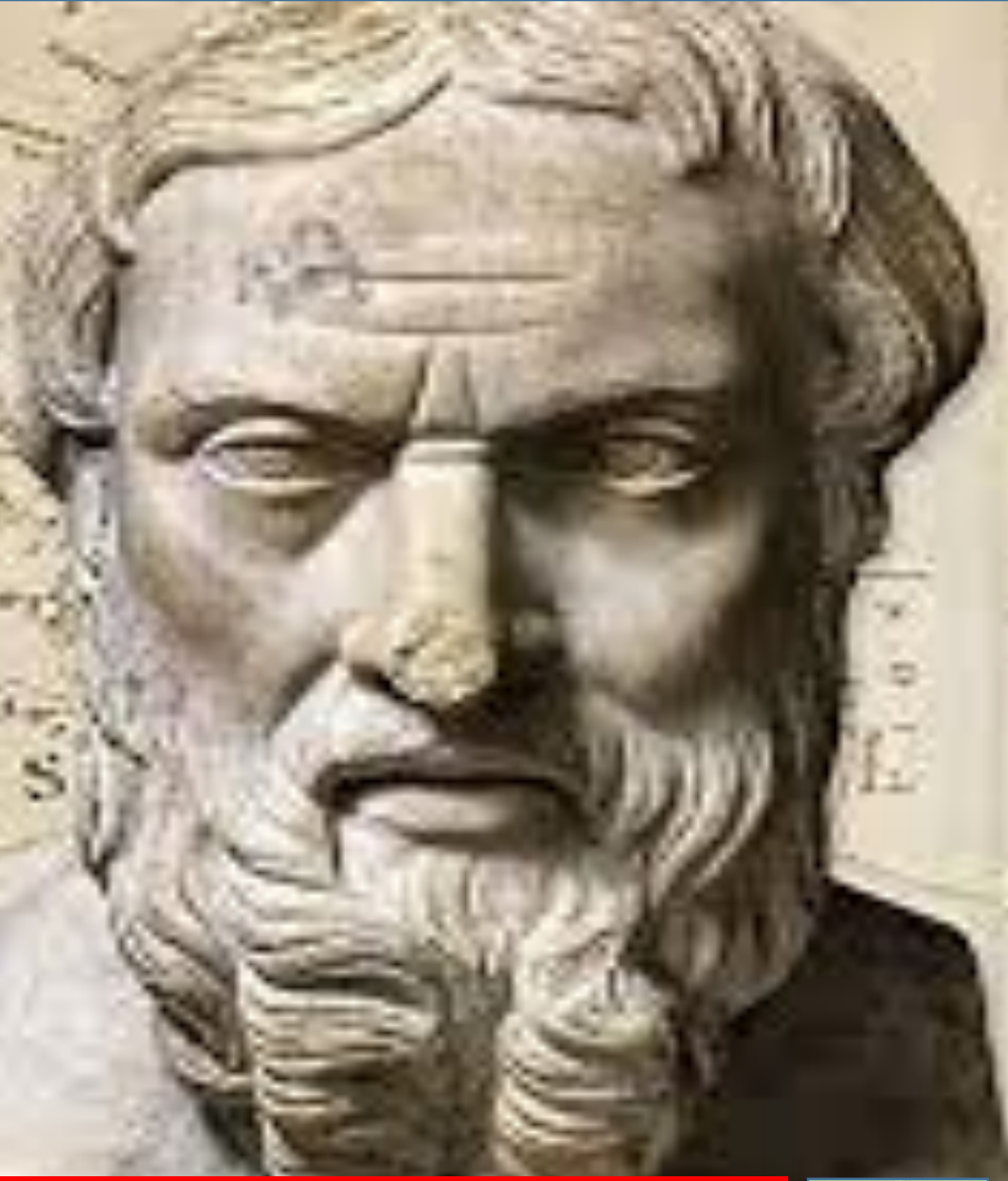
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی
مجله تخصصی تاریخ و باستان‌شناسی

HÉRODOTE

L'HISTORIEN VOYAGEUR

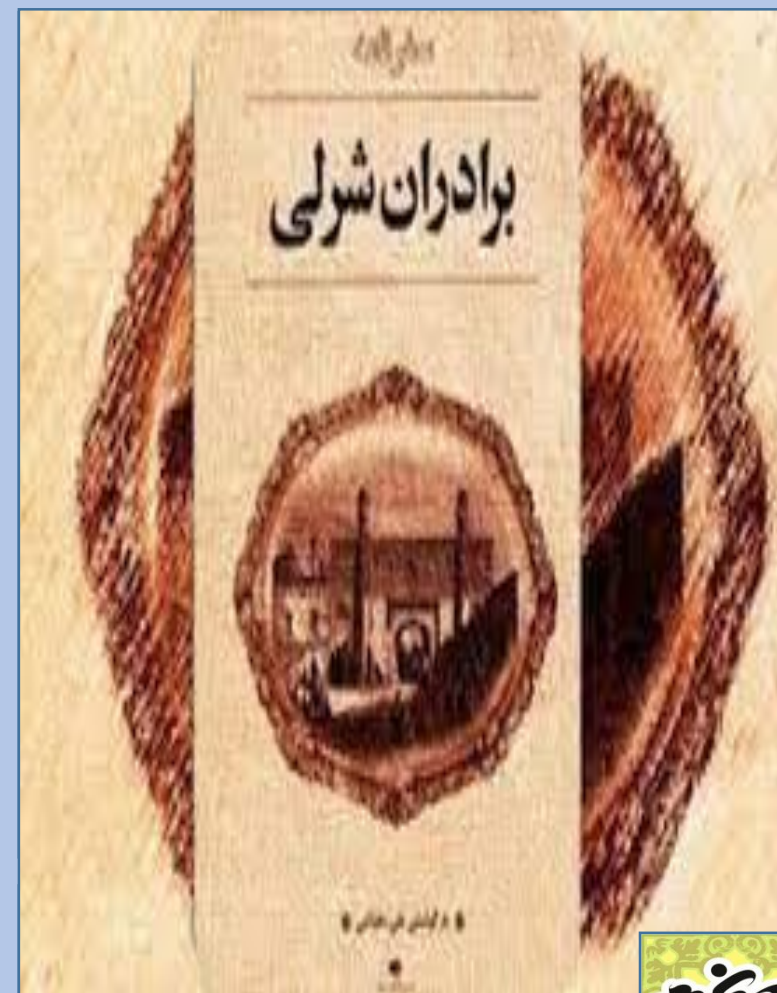
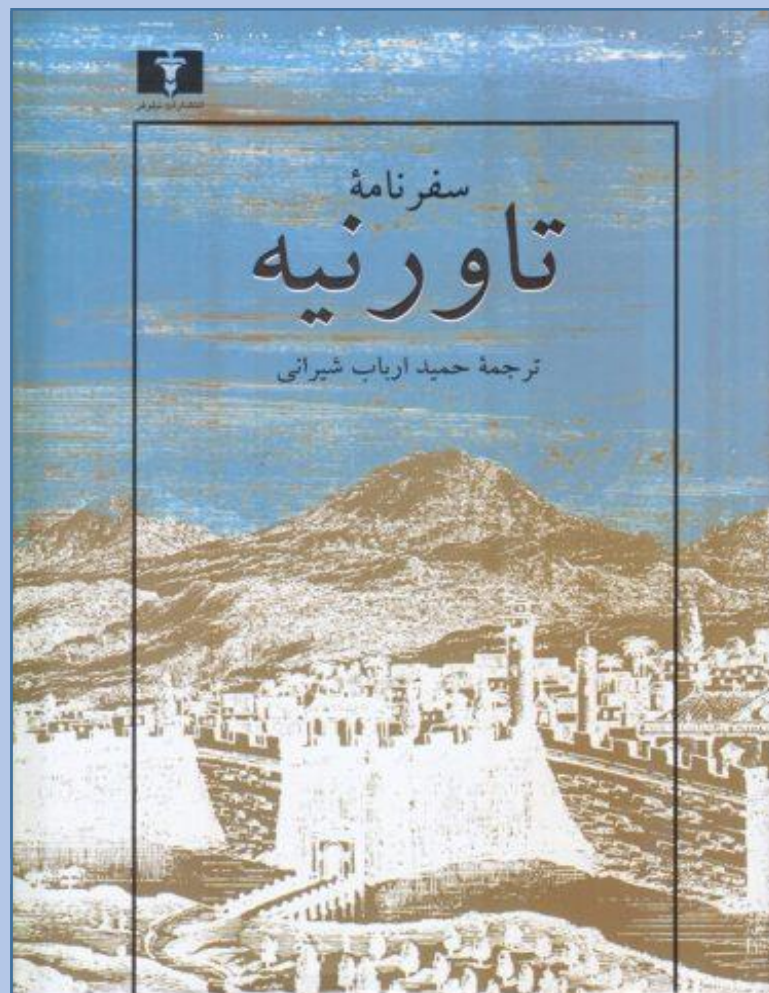
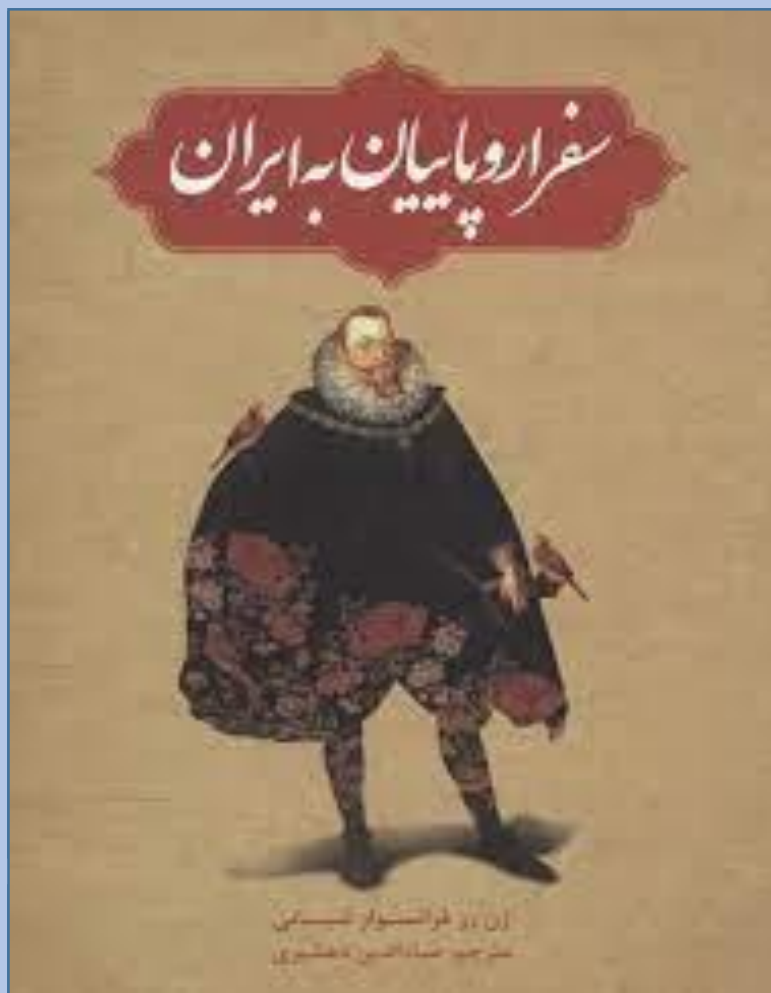
Plus que les Grecs qui firent les premiers pas
de Barbares, l'histoire put à partir aux confins du
monde. De cette exploration d'autres nations et d'autres
civilisations naquit un monde grec - étranger.

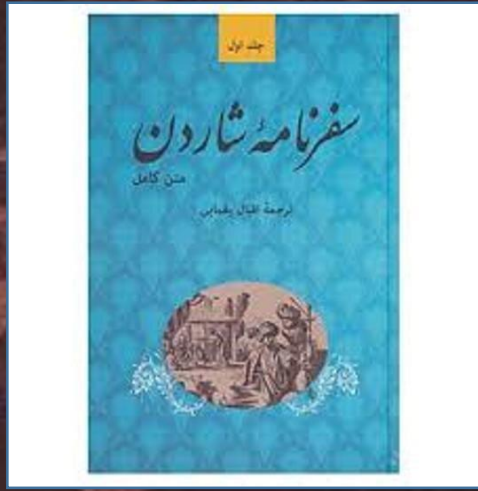

نوشته های هرودت و سایر مورخان یونانی و رومی ، منبع شناخت ایران دوره باستان

نمونه ای از سفرنامه اروپائانی که در دوره صفوی به ایران سفر کرده بوده اند

ترجمه سنگ نوشته بیستون

با گسترش روابط سیاسی و اقتصادی ایران و اروپا در دوره قاجاریه، اروپاییان بیشتری به عنوان جهانگرد، بازرگان، سفیر، باستان شناس و ... به کشور ما آمدند.

روز به روز بر تعداد بازدیدکنندگان خارجی از آثار و مکان های تاریخی بخصوص تخت جمشید، پاسارگاد و شوش افزوده شد.

کم کم زمینه برای انجام کاوش های باستان شناسی در ایران فراهم آمد.

بدین گونه

▪ در زمان محمدشاه قاجار یک افسر انگلیسی به نام سر هنری راولینسون موفق به خواندن خط میخی شد و سنگ نوشته داریوش هخامنشی در بیستون را ترجمه کرد.

افزایش مسافرت اروپائیان در دوره قاجار

سرهنری راولینسون

سر هنری راولینسون

کتبه یستون

ALLERS FAMILJ-JOURNAL

N: 29.

Allers Familj-Journals tryckeri-aktiebolag, Hälsingborg.

49:de årg.

YOONIO Images

#102012809

سرهنری راولینسون در حال کپی برداری کتیبه بیستون

Just som den engelske vetenskapsmannen var i färd med att tyda kilskriften på klippidan, brast stegen under honom, och det var på ett här när, att han hade störtat ned i den svindlande avgrunden.

پیامد های خوانده شدن خط میخی

○ با خوانده شدن خط میخی

○ علاقه اروپاییان به فعالیت های باستان شناسی در ایران بیشتر شد

○ دولت فرانسه اجازه حفاری و سپس امتیاز انحصاری کاوش های باستانی را در سرتاسر ایران به دست آورد

○ پس از آن بود که باستان شناسانی از فرانسه به کشور ما آمدند و در محوطه باستانی شوش به حفاری و کاوش مشغول شدند

باستان شناسان فرانسوی در محدوده شوش

کاوش های باستانی فرانسویان در شوش خوزستان

گسترش فعالیت های باستان شناسی

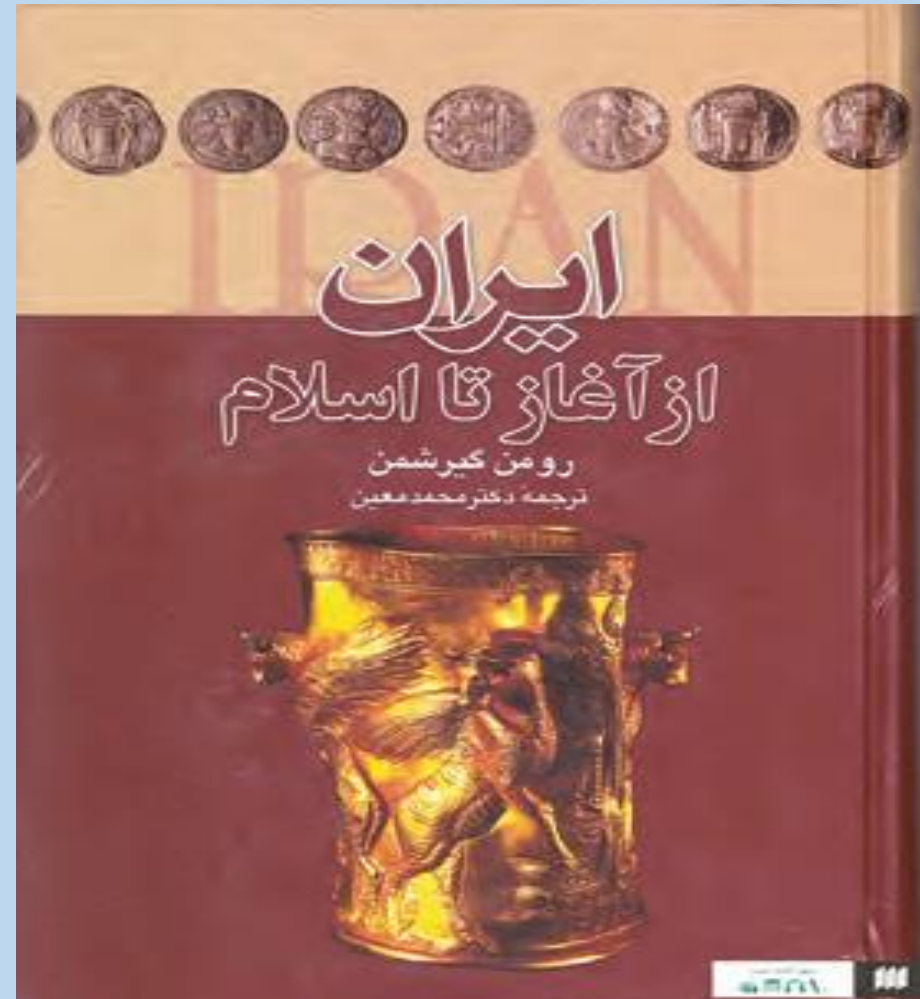
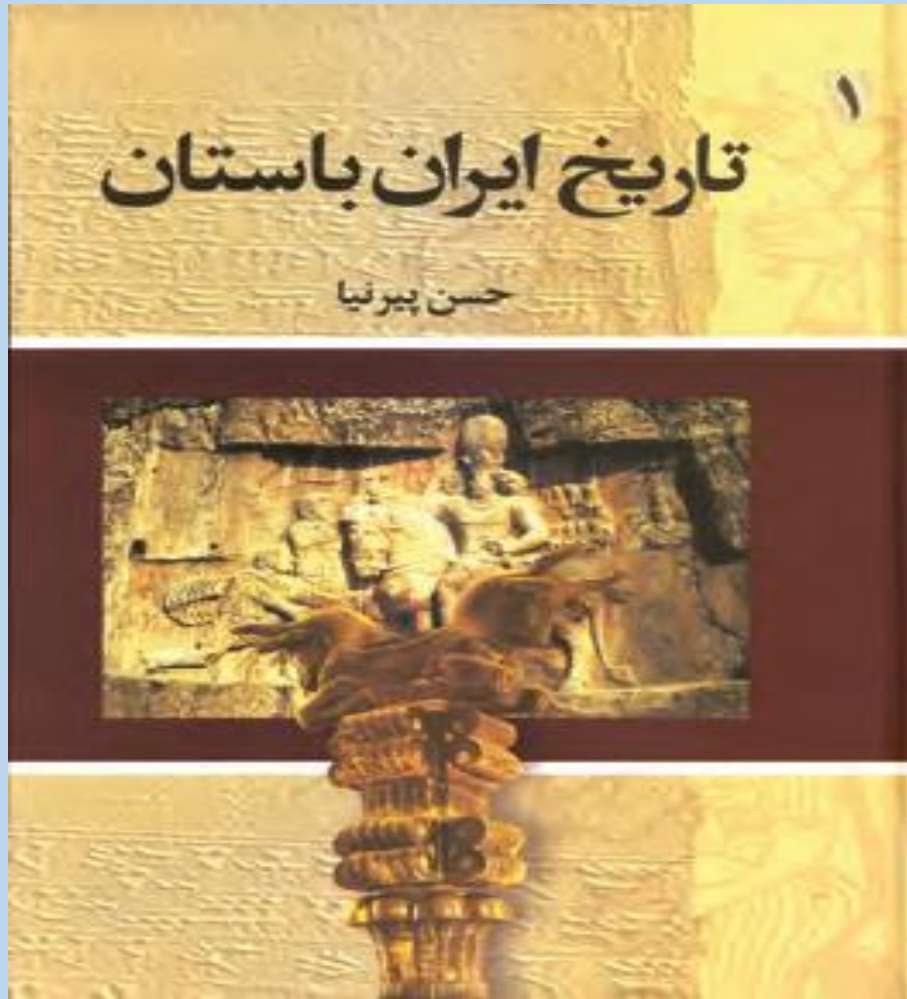
○ سال ۱۳۰۶ ش ، کاوش های باستان شناسی از انحصار فرانسویان خارج شد و باستان شناسان برجسته ای از کشورهای مختلف مانند **ارنست هرتسفلد آلمانی** و **آرتور پوپ آمریکایی** شروع به فعالیت کردند و دامنه کاوش های باستان شناسی وسیع تر شد.

○ به تدریج، **نسلی از باستان شناسان زبده ایرانی** پرورش یافتند و شروع به کار کردند.

○ به دنبال خوانده شدن خطوط کهن و انجام کاوش های باستان شناسی، تعدادی از پژوهشگران ایرانی و غیر ایرانی پژوهش های مستقلی را درباره تاریخ ایران باستان به انجام رساندند.

ایران از آغاز تا اسلام (اثر : رومن گیرشمن)
ترجمه دکتر محمد معین

تاریخ ایران باستان (اثر : حسن پیرنیا)

ارنست هر تسفلد در تخت جمشید

آرتور ایہام پوپ

بعد از مرگم مرا در کنار پل
خواجه اصفهان خاک کنید.

آرامگاه آرتور پوپ در اصفهان

محمود موسوی ، پدر باستان شناسی ایران

دکتر عزت الله نگهبان

پروفیسور گلزاری

نتایج و دستاوردهای

کاوش ها و تحقیقات جدید

نتایج و دستاوردهای کاوش‌های باستان‌شناسی و تحقیقات جدید در دویست سال

▪ در نتیجه این کاوش‌ها، اطلاعات تاریخی بسیار ارزشمندی به دست آمد.

▪ آگاهی‌ها کمک کرد تا سلسله‌های پادشاهی مادی تا ساسانیان بهتر و بیشتر شناخته شوند.

▪ امکان تشخیص تاریخ واقعی از افسانه، تا حدودی فراهم آمد.

▪ مشخص شدن این که چندین هزار سال پیش از مهاجرت اقوام آریایی، ساکنان فلات ایران به یک جانشینی و کشاورزی روی آورده و تمدن نسبتاً پیشرفته‌ای را بنیان نهاده بودند.

▪ تقسیم‌بندی جدید مورخان از تاریخ ایران در دوره باستان

دوران تاریخی (از ۵ هزار سال پیش تا کنون)

دوران حکومت آریاییان

(۷۰۰ ق.م. تا ۶۵۱ ق.م.)

دوران پیش آریایی

(۳۰۰۰ ق.م. تا حدود ۷۰۰ ق.م.)

دوران پیش از تاریخ

(از حدود ۱ میلیون تا ۵ هزار سال پیش)

ساسانیان

اشکانیان

سلوکیان

هخامنشیان

ماد

ایلام

انتقال بخش هایی از آثار باستان به خارج

Photo: Karim Zabel

وجود آثار تاریخی زیادی از ایران در موزه های دنیا

Photo. Karim Zabet

مهمترین آثار باستانی ایران در موزه های خارجی

مهمترین آثار باستانی ایران در موزه های خارجی

مهمترین آثار باستانی ایران در موزه های خارجی

مهمترین آثار باستانی ایران در موزه های خارجی

بخش ایران شناسی موزه لوور

مهاجرت آریائی‌ان به فلات ایران

منابع تحقیق تاریخ ایران

در دوران باستان

منابع تحقیق تاریخ ایران

منابع دست اوّل یا اصلی

منابع دست دوم یا فرعی

منابع تحقیق تاریخ ایران در دوران باستان

منابع دست اوّل یا اصلی

منابع دست اوّل یا اصلی تاریخ ایران باستان

منابع غیر نوشتاری

منابع نوشتاری

منابع دست اوّل یا اصلی تاریخ ایران باستان

منابع غیر نوشتاری

منابع غیر نوشتاری

این دسته از منابع ، شامل تمامی آثار مادی و دست ساخته هایی می شود که از ایرانیان باستان بر جای مانده است.

ابزار، ظروف، اشیاء و بقایای بناهای مختلف مانند کاخ ها ، آتشکده ها ، پل ها ، آب بندها و کاروانسراها که از روزگار ایران باستان باقی مانده است.

مانند

این منابع ، حاوی اطلاعات ارزشمندی درباره وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ایران باستان هستند و ابعاد مختلف دانش، فنون، مهارت ها و خلقت های ایرانیان را در این عصر آشکار می کنند.

بقایای کاخ اردشیر بابکان – فیروز آباد – استان فارس

Silver Narni Chalice

12

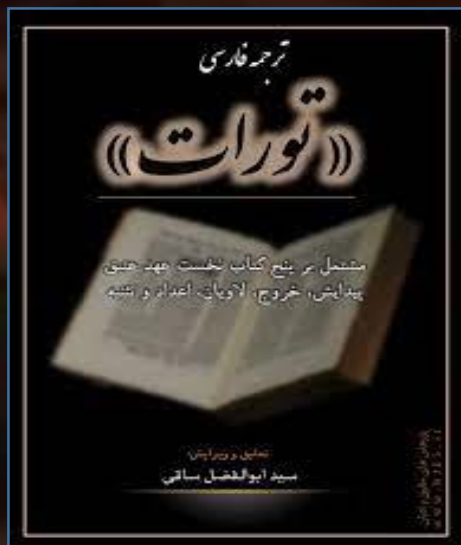
منابع دست اوّل یا اصلی تاریخ ایران باستان

منابع نوشتاری

منابع نوشتاری

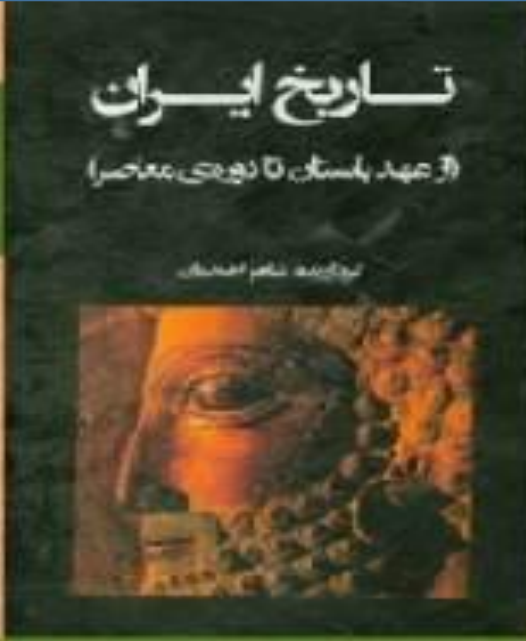
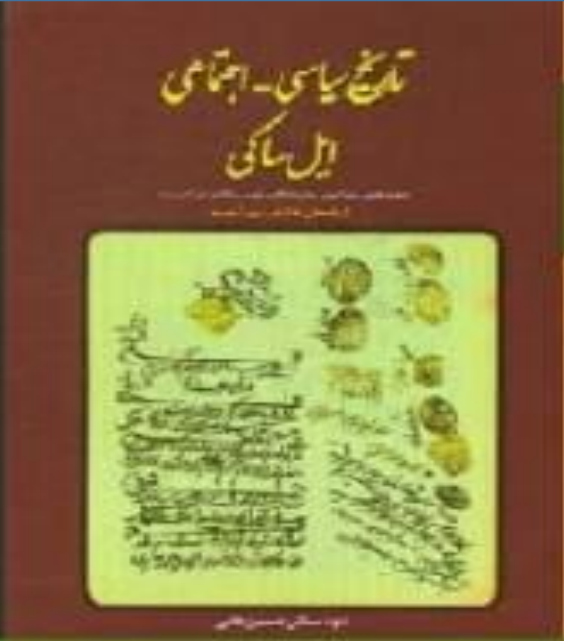
○ منظور از منابع نوشتاری ، تمامی نوشته هایی است که درباره رویدادهای تاریخی ایران در عهد باستان نگارش یافته اند و یا اینکه می توان از آنها اطلاعات و شواهد تاریخی به دست آورد.

○ برجسته ترین منابع نوشتاری این دوره عبارت اند از سنگ نوشته ها ، گل نوشته ها ، سالنامه ها و کتاب های تاریخی ، ادبی ، دینی و جغرافیایی.

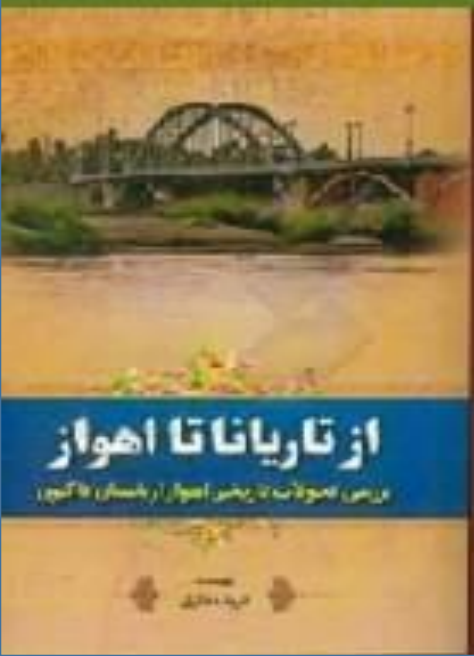

تورات

تاریخ

سنگ نوشته ها (منابع دست اول یا اصلی)

سنگ نوشته - سنگ قبور

سنگ نوشته - خرم آباد

منابع نوشتاری تاریخ ایران

نوشته های ایرانی

نوشته های غیر ایرانی

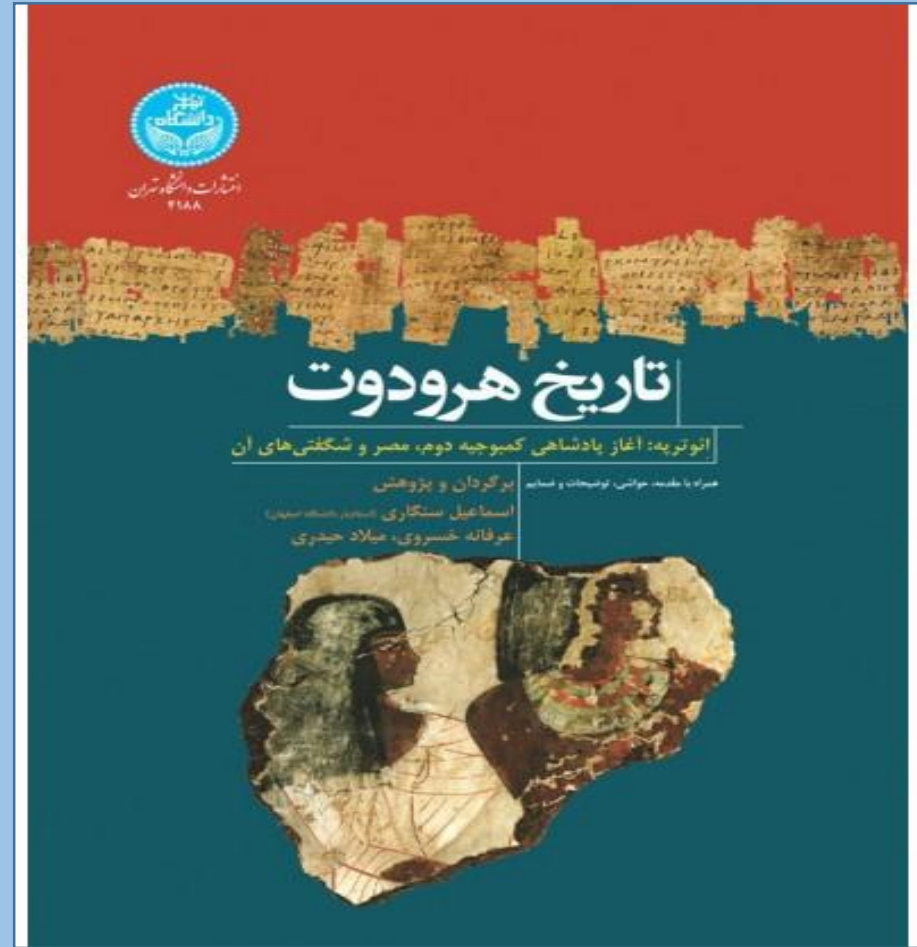
منابع نوشتاری تاریخ ایران

منابع نوشتاری غیر ایرانی

عمده منابع نوشتاری غیرایرانی

در تورات، کتاب دینی یهودیان نیز مطالبی دربارهٔ هخامنشیان و به خصوص کورش بزرگ وجود دارد.

کتاب‌های مورخان یونانی و رومی (کتاب تاریخ هرودت)

منابع نوشتاری تاریخ ایران

منابع نوشتاری ایرانی

منابع نوشتاری ایرانی

ایرانیان همچون یونانیان و رومیان ، موفق به نوشتن کتاب های تاریخی نشده اند.

شواهد و قرائن زیادی وجود دارد که نشان می دهد ثبت و ضبط وقایع و حوادث مهم ، مورد توجه بوده است و دبیران مخصوصی به این کار اشتغال داشته اند.

اما

▪ هر چند وضعیت تاریخ نگاری مانند یونان و روم مطلوب نبوده و مورخان بزرگی پا به عرصه نگذاشته اند . اما به گفته هرودت ، ایرانیان از شعور و آگاهی تاریخی بالایی برخوردار بوده اند.

▪ مقبول تر و پسندیده تر بودن سنت شفاهی از سنت کتابت

▪ علاقه و عادت به حفظ سینه به سینه مطالب در قرن ها و حتی هزاره ها

دلایل ضعف تاریخ نگاری در دوره باستان

مهم ترین منابع نوشتاری ایرانی در دوره هخامنشیان

- حاوی گزارشی تاریخی است که به شرح وقایع دوران آغازین فرمانروایی داریوش بزرگ و سرکوب شورش های نواحی گوناگون می پردازد

سنگ نوشته بیستون

- نیز از این پادشاه و دیگر شاهان هخامنشی وجود دارد که رویدادهای تاریخی را شرح می دهند

سنگ نوشته های دیگری

سنگ نوشته ها

حاوی اطلاعات سودمندی درباره اوضاع اقتصادی و اجتماعی و تشکیلات اداری دوره هخامنشیان ، به زبان ایلامی است

لوح های گلی

سنگ نگاره ایلام

سنگ نگاره کول فرح

سنگ نوشته ها و لوح های گلی (مهم ترین منابع نوشتاری ایرانی در دوره هخامنشیان)

سنگ نوشته دوره هخامنشیان - جزیره خارک

سنگ نوشته خساریارشا هخامنشی - شهر وان (ترکیه)

وقایع دوران آغازین فرمانروایی داریوش بزرگ و سرکوب شورش های نواحی گوناگون

سنگ نوشته بیستون ، بزرگترین سنگ نوشته جهان

نمونه ای از سنگ نوشته های دوره هخامنشیان

لوح گلی - هخامنشیان

لوح گلی تخت جمشید

لوح های گلی به زبان ایلامی ، منبع مهم کاوش های تاریخ دوره هخامنشیان

لوح گلی با خط میخی - ایلام

لوح های گلی حاوی اطلاعات سودمند در باره اوضاع دوره هخامنشیان

منابع نوشتاری ایرانی دوره ساسانی

○ از دوره ساسانی نیز تعداد زیادی سنگ نوشته بر جای مانده که رویدادهای تاریخی را گزارش می کنند.

○ از آن جمله است سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت در نقش رستم که شرح جنگ های این پادشاه با رومیان را بازگو می نماید.

سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت در نقش رستم

سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت

سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت در نقش رستم

سنگ نگاره پیروزی شاپور بر امپراطور روم

سنگ نگاره اشکانیان

منابع نوشتاری ایرانی دوره ساسانی

- **خدای نامه ها** از مهم ترین نوشته های تاریخی دوره ساسانی به شمار می روند که بازگوکننده تاریخ عمومی سرزمین و مردم ایران از **آغاز آفرینش تا اواخر حکومت ساسانی** هستند.
- **محتوای خدای نامه ها**، آمیخته با افسانه و **قصه های کهن** بوده و مطالب راجع به دوره ساسانی در آنها با **واقعات تاریخی انطباق دارد**.
- در قرون نخستین هجری، مورخان مسلمان ایران، مانند **طبری و دینوری**، با استفاده از **ترجمه ای عربی از خدای نامه ها**، تاریخ ایران باستان را نگاشتند.
- نوشته های این مورخان تا دوست سال پیش همچنان **منبع اصلی مطالعه و شناخت تاریخ ایران باستان** به حساب می آمد. متن اصلی خدای نامه ها و ترجمه عربی آنها از بین رفته و چیزی از آنها باقی نمانده است

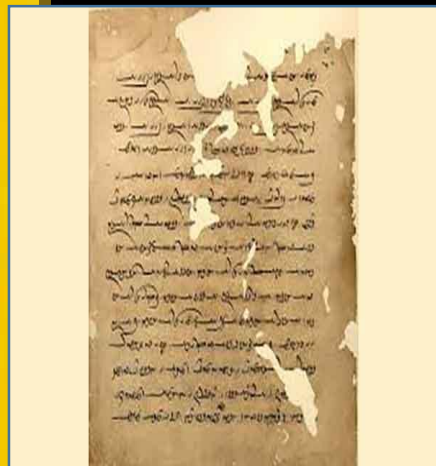

سنگ نگاره ساسانیان

خداانامگ

شاهنامه فارسی میانه

خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه
خدای نامه خدای نامه خدای نامه

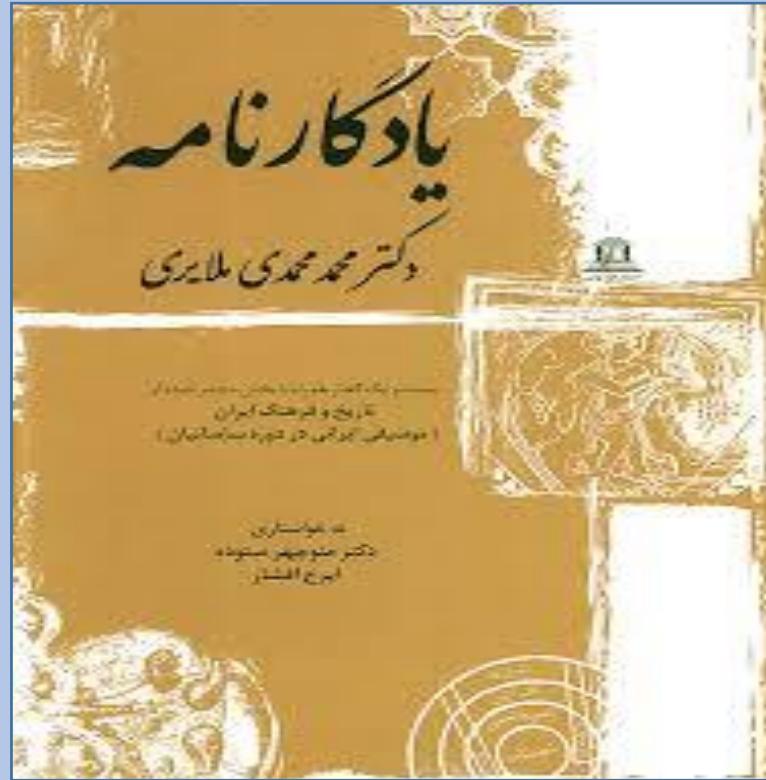
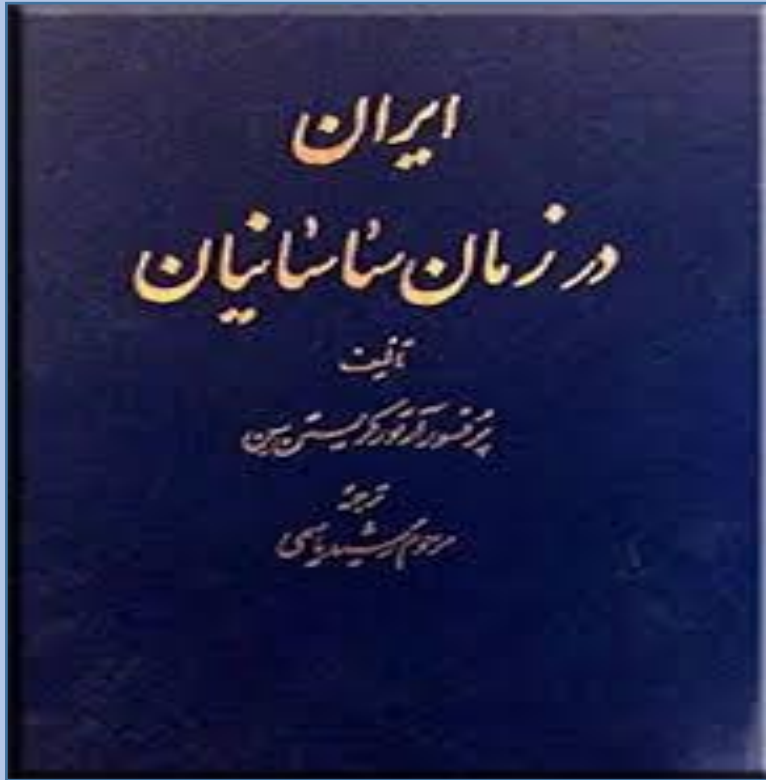
خدای نامه ها ، مهم ترین منبع مطالعه دوره ساسانی

منابع تحقیق تاریخ ایران در دوران باستان

منابع دست دوم

منابع دست دوم

منابع دست دوم شامل انواع مختلفی از کتاب ها، مقاله ها، پایان نامه های تحصیلی و طرح های پژوهشی است که در دویمت سال اخیر توسط مورخان، باستان شناسان و زبان شناسان ایرانی و غیر ایرانی نوشته شده است.

خسته نباشید

موفق و سربلند باشید / احمد اسدی اقدم - آذربایجان شرقی . مرند

تاریخ

کانال تخصصی «تاریخ من» @tarikheman3